

Diskussion kring tonsilliter

Pär-Daniel Sundvall, allmänläkare

Jesper Ericsson, infektionsläkare

Syfte

Illustrera betydelsen av primärvårdens och infektionskliniken olika patientpopulationer

- Varför handläggningen av patienter ska skilja sig åt
- Källa till konflikt i en Strama grupp?

Tonsillit på vårdcentraler

Något konstigt med
dessa → remitteras

x

x

x

x

= tonsillit på sjukhuset

x

x

x

*Två helt olika
patient-
populationer!*

*Tonsilliter kan
inte handläggas
på samma sätt
på vårdcentraler
som på sjukhuset!*

GAS på sjukhus

Patientfall slutenvård

- Man i 20 års åldern
- Inkommer till AKM med hög feber huvudvärk och skriker av smärta.
- Medföljande oroliga familjemedlemmar
- CRP 300

Patientfall 1 forts

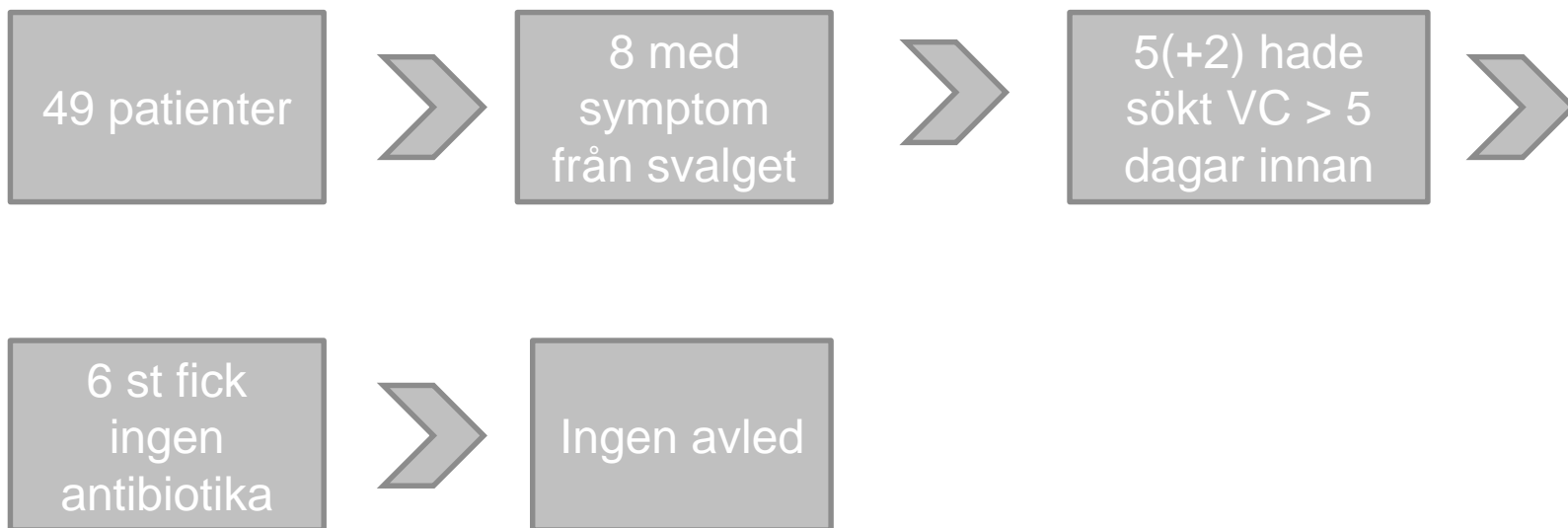
- Akut LP – som är normal
- Då först görs en ordentlig undersökning av patienten
- I svalget två rodnade fula tonsiller med beläggningar
- Smärtstillning med im diclofenak, och bensyl-pc

Patientfall 2

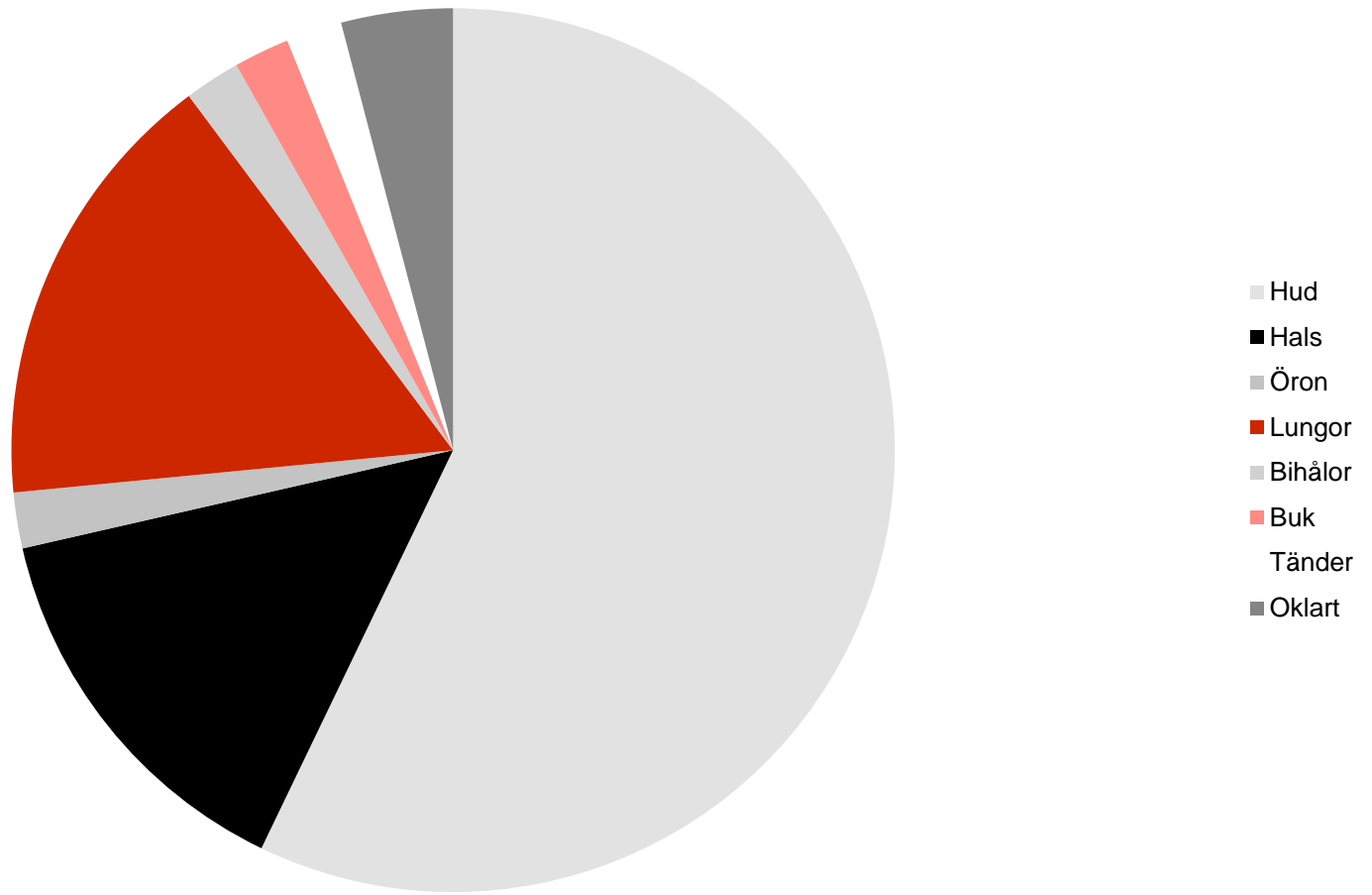
- 61 årig dam som inkommer med influensa och GAS bakteremi
- Inom ett dygn kommer maken (60 år) in med influensa och GAS bakteremi
- Båda går direkt till IVA och kvinnan dör inom något dygn i en fulminant organsvikt
- Mannen har flera veckors vårdtid på IVA

Lokal GAS undersökning

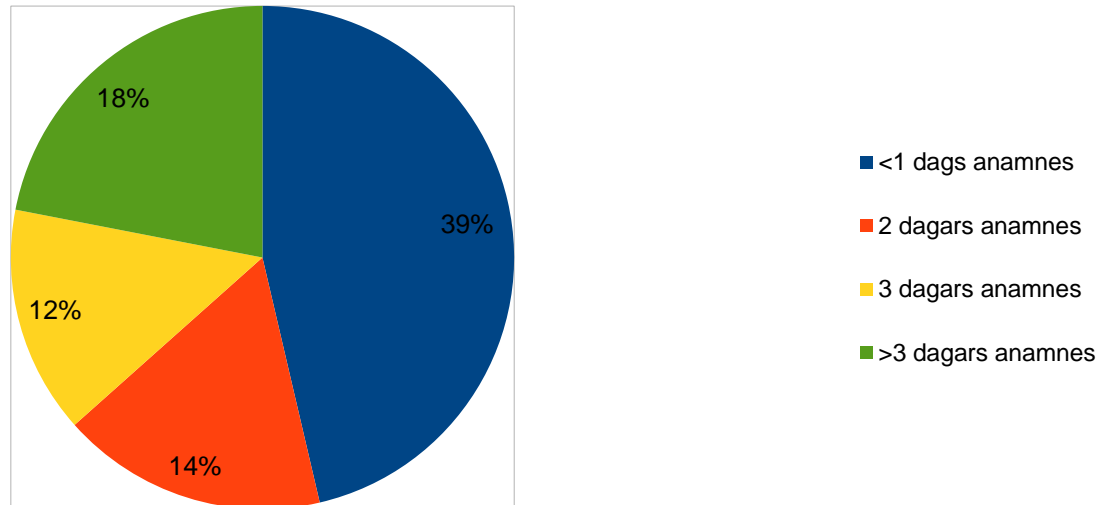
- 49 fall av invasiv GAS i Västmanland
1 jan 2012 till 1 april 2014
- ST projekt Andreas Wångdahl,
inf klin Västerås

Misstänkt källa till invasiv GAS

Sjukdomsduration och invasiv GAS-infektion

De som avled

- 11/49 dvs 22% avled
- Ingen hade sökt VC veckan innan
- Symptomdurationen skilde sig inte
- Medelåldern var 80 år (65 hela materialet)
- Ingen hade primärt haft symptom från svalget

PATIENTFALL 3

- Äldre dam som fått diagnosen erysipelas. Blivit insatt på kåvepenin.
- Utvecklar fulminant clostridie colit.
- Medvetslös på IVA med rectalsond.
- Senare colectomi.
- Vid retroskopisk bedömning hade hon aldrig en erysipelas. Det var staseksem på benen.

Vanlig patienten med halsont på vårdcentral

Image courtesy of marin at FreeDigitalPhotos.net

Virussymtom?

Ja

Inte strep-A

Nej

$\geq 38,5^{\circ}$

Ingen
hosta

Ömma
körtlar

Rodnad
Belägg-
ningar

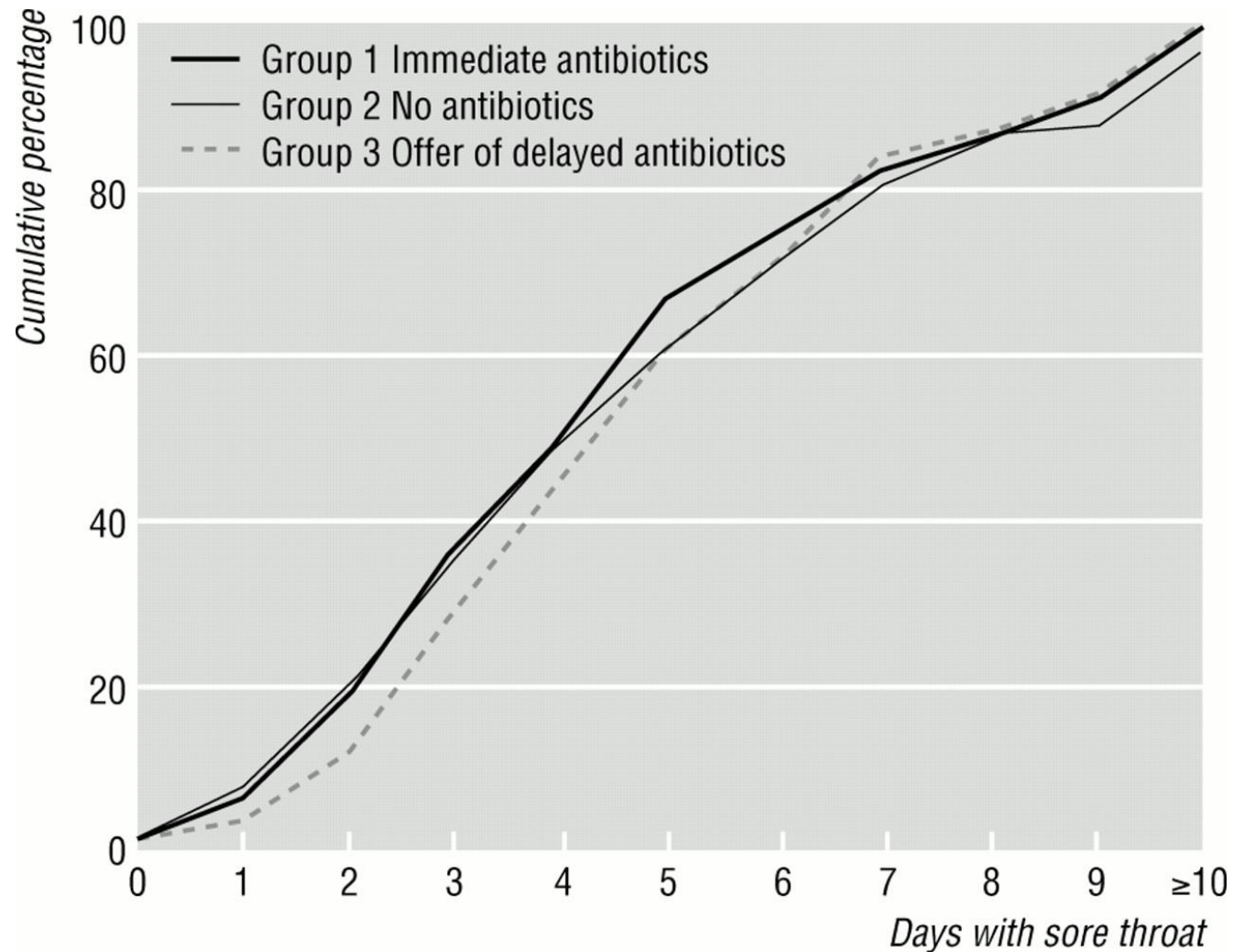
Avvakta

1-2

3-4

Strep-A

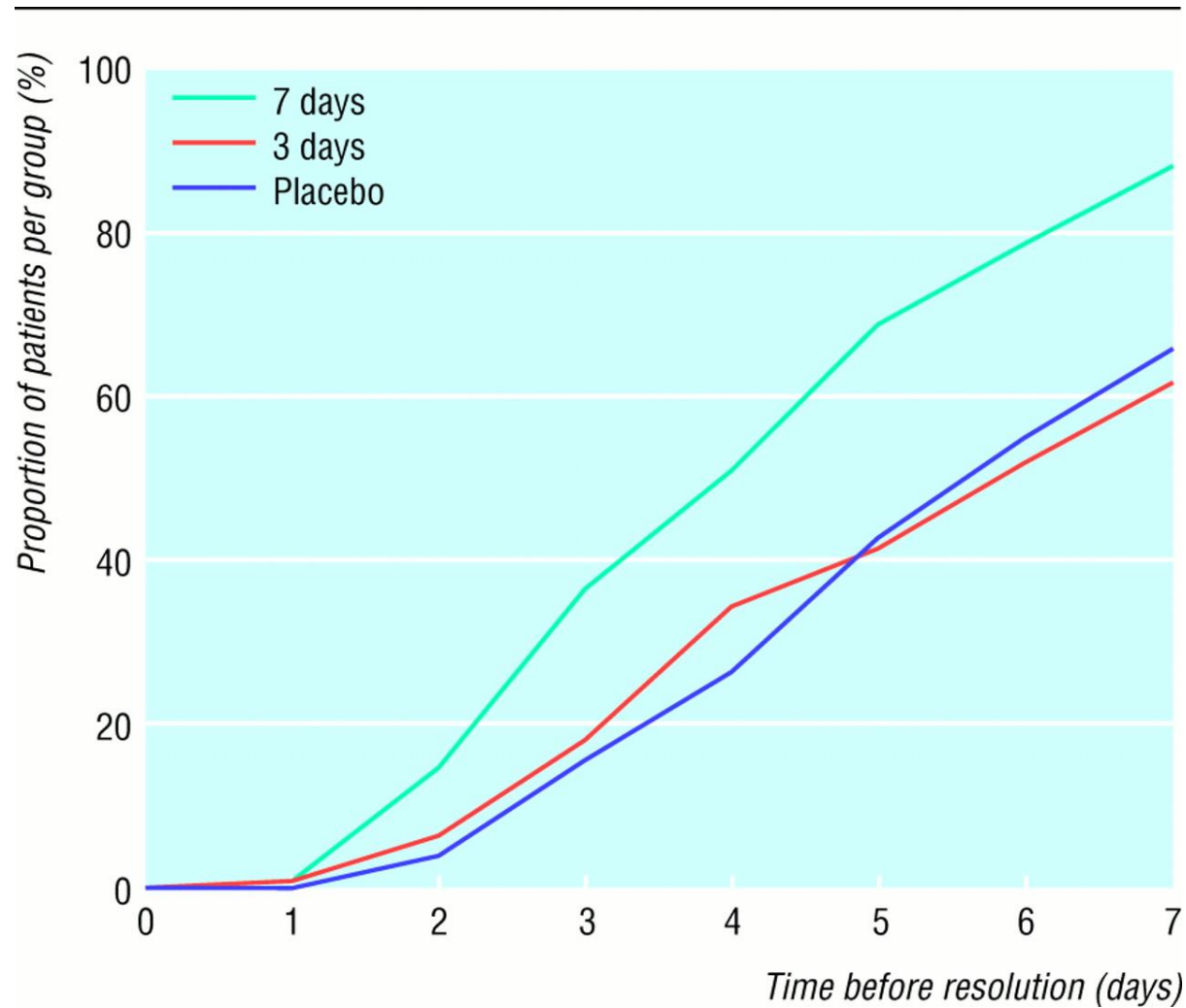
Effekt av PcV vid 1 centorkriterie och ingen odling

Little, P et al. BMJ 1997;314:722

Effekt av PcV vid 3 centorkriterier och pos odling hos 80%

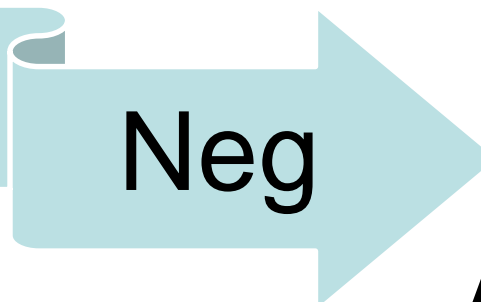
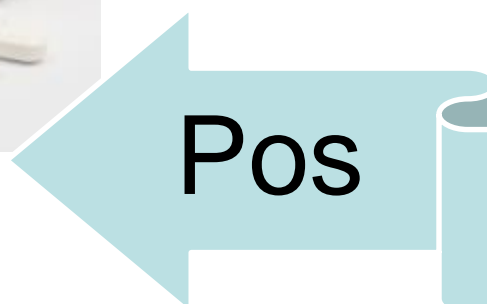
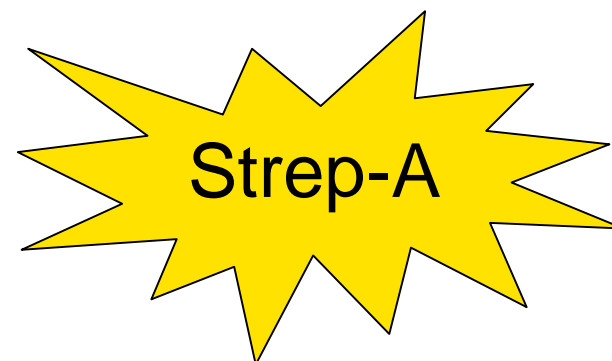
Zwart, S. et al. BMJ 2000;320:150-154

Prevalens av GAS, Centor 1981

(Grupp A positiva streptokocker)

0 kriterie	2-3%
1 kriterie	3-7%
2 kriterier	14-17%
3 kriterier	30-34%
4 kriterier	56%

Image courtesy of anankml at FreeDigitalPhotos.net

Avvakta

Ny kontakt om inte bättre inom 3 dagar
Omgående vid försämring

Folkhälsomyndigheten

RÅD OCH FAKTA OM ANTIBIOTIKA OCH INFEKTIONER

Till dig som har ont i halsen

De allra flesta halsinfektioner läker ut av sig själva inom en vecka, oavsett om de orsakats av virus eller bakterier. Du kanske har ont i halsen och samtidigt har feber, eller du har ont i halsen och samtidigt har hosta. Ibland feber, så talar det starkt för att det är ett förkylningssjukdom. Då kan du låta kroppen göra sitt jobb och inte ta antibiotika. Ibland kan det vara en bakterieinfektion, till exempel streptokocker. Ibland kan det vara en virusinfektion, till exempel Epstein-Barr-virus. Ibland kan det vara en svampinfektion, till exempel Candida.

Om du bara har halsont och feber utan snuva, heshet eller hosta, d.v.s. halsfluss, orsakas infektionen ibland av bakterier, framförallt streptokocker.

Vid lindrig halsfluss har man inte någon nytta av antibiotika. Vid måttlig eller svår halsfluss med streptokocker rekommenderas antibiotika. Vid svår halsfluss kan antibiotika förkorta tiden med besvär med två till tre dagar.

Antibiotikabehandling

Om antibiotika bedöms göra nytta ges i första hand penicillin eftersom det har en mycket bra effekt mot bakterier. Ibland ges dock andra antibiotika, till exempel klamoxon eller cefalosporiner.

Det är inte bra att ta antibiotika för ofta då de nyttiga bakterier i kroppen förstörs. Antibiotika kan ge biverkningar, till exempel allergi, och kan påverka andra läkemedel. Antibiotika till att bakterier blir motståndskraftiga (resistenta) så att antibiotika inte fungerar när det verkligen behövs vid en bakterieinfektion.

Gör så här

- Om du har halsont kan halstabletter vara lindrande. Om du inte kan ta halstabletter kan du ta andra smärt- och febernedsättande läkemedel kan tas vid behov, t.ex. paracetamol eller ibuprofen.
- Tvätta händerna ofta för att undvika smitta.

Tecken på allvarlig infektion

- Kraftig allmänpåverkan?
- Uttalad smärta?
- Svårt att svälja?
- Svårt att andas?
- Svårt att gapa?
- Diarré/kräkningar?

Supermarket

et i Sandared

ÖPPET ALLA DAGAR 7-22

*Halsont orsakas av
livsfarlig bakterie,
sök alltid sjukvård
vid halsont!*

kortpris

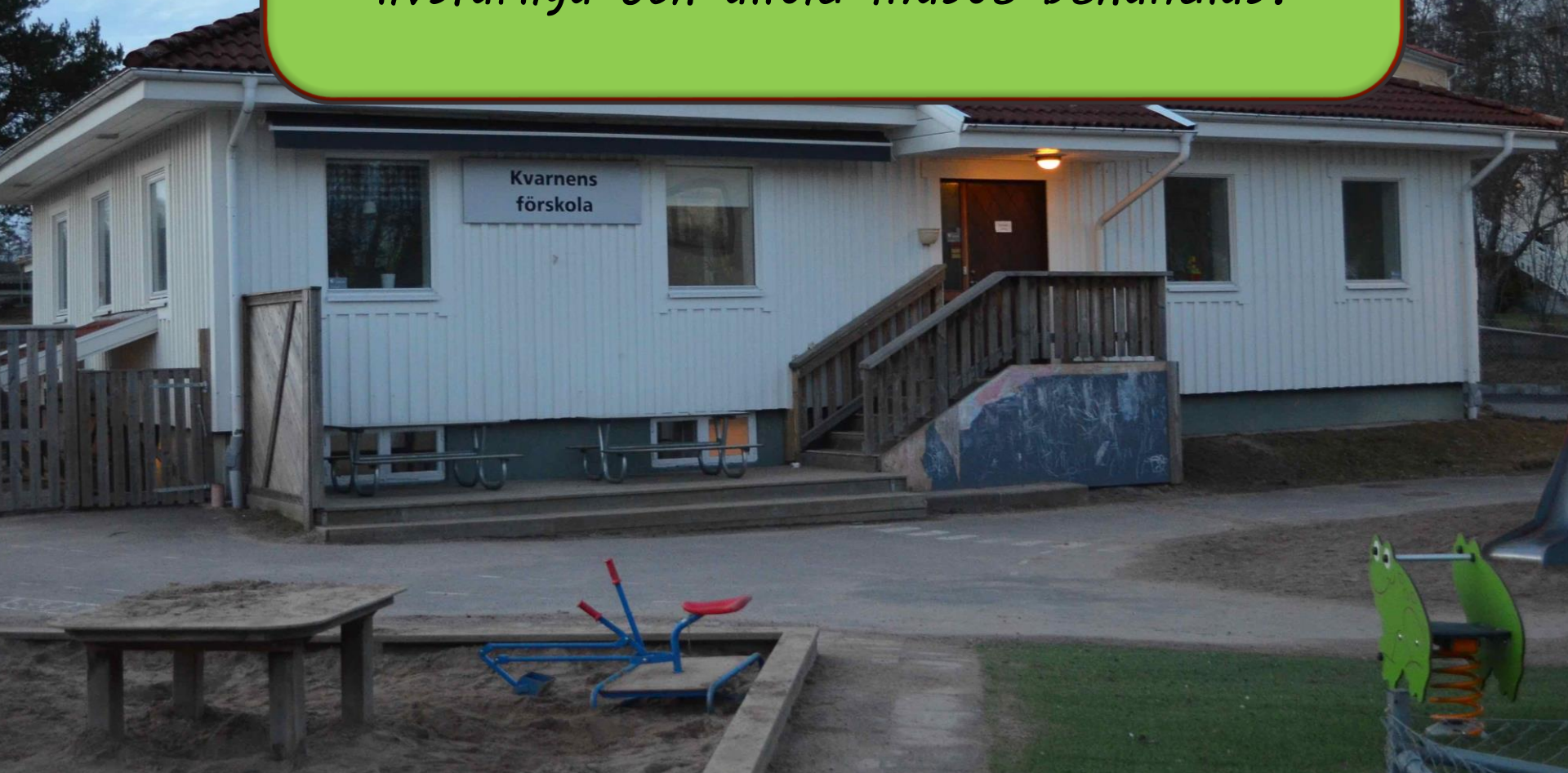
59⁹⁰

kortpris

2 för
25⁹⁰

Vintertid är 1/3 av barnen på denna förskola bärare av streptokocker i halsen. Hur hanterar vi det om streptokocker är livsfarliga och alltid måste behandlas?

Antibiotika i onödan – vad kan vara farligt/onödigt?

Läkemedelsreaktioner

- Prickar, utslag ($\sim 2/100$) N Engl J Med 2006; 354:601–9.
- Besök på akutmottagning ($\sim 1/1000$) Clin Infect Dis 2008; 47:735–43
- Anafylaktisk reaktion ($\sim 1/5000$) Arch Intern Med 2001; 161:15–21

Antibiotikaassocierad diarré ($5-25/100$) N Engl J Med 2002; 346:334–9

- Clostridium difficile (~ 7500 fall 2011) Lysen mfl

Vulvovaginal candida ($20-30/100$) Lancet 2007; 369: 1961-71

Resistensutveckling

- Lättare att bli mottaglig för
resistenta bakterier ($2-3$ ggr ökad risk) BMJ 2010;340:209

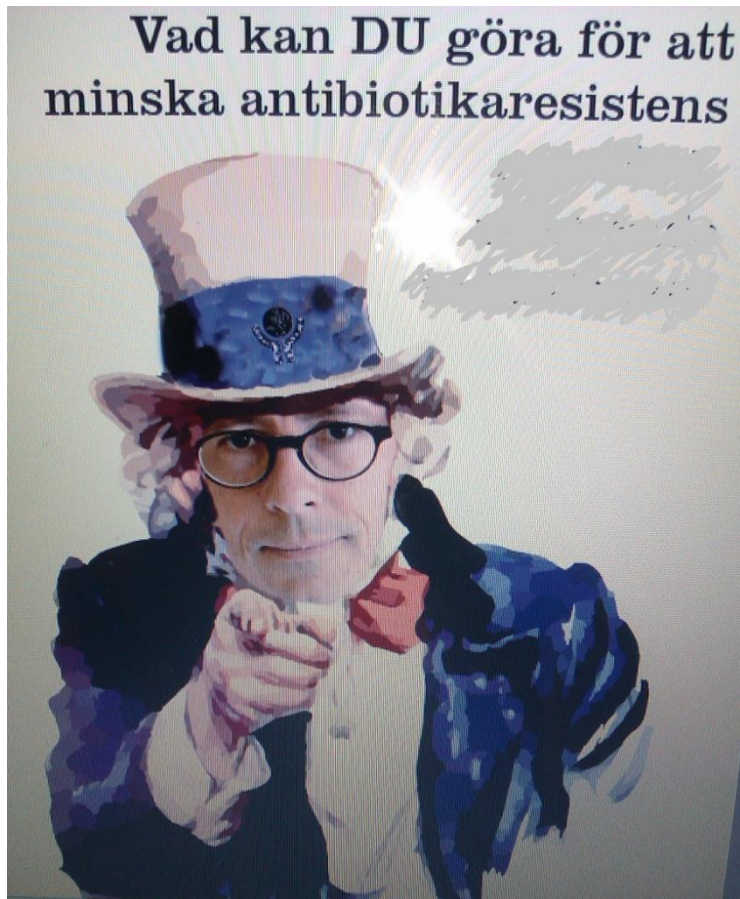
*Tonsillit är oftast
ofarligt!*

*Remittera vid
tecken till allvarlig
infektion!*

En infektionsläkares slutsats

- Läkemedelsverkets behandlingsrekommendation är mycket bra. Läs den – inte bara Stramakortet
- Streptokocker kan vara oerhört aggressiva
- Gå igenom lokalt material. Titta inte bara på anekdotiska fall
- Nationell genomgång av alla fall under ett år?

GAS på sjukhus

